

Мар'яна Караневич

ПРИЧИНИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПРАГМАТИЧНО ЗУМОВЛЕНОЇ ГЕНЕРАЛІЗАЦІЇ

У статті розглянуто прагматичний аспект перекладу англійської та американської літератури українською мовою; з'ясовано причини застосування прагматично зумовленої трансформації генералізації; проаналізовано особливості узагальнення в англо-українському художньому перекладі.

Ключові слова: трансформація, генералізація, комунікативний ефект, фонові знання, реципієнт, комунікативна інтенція.

Одне із завдань перекладача полягає у забезпеченні зрозумілості тексту перекладу вторинним читачам, що може досягатися за допомогою прагматичної адаптації. Власне прагматично зумовлені трансформації уможливають високоякісний результат роботи перекладача – комунікативно-прагматичну рівноцінність первинного та цільового текстів.

Вагомий внесок у дослідження проблеми прагматичної адаптації у перекладі зробили такі перекладачів, як В. Демецька [1], В. Карабан [2; 3], С. Максимов [4], Я. Рецкер [5], Н. Рудницька [6] та А. Семенов [7], які дослідили різні аспекти прагматично зумовлених трансформацій, що їх використовують для того, аби текст перекладу належно відтворював комунікативно-прагматичну функцію оригіналу. Однак з метою подальшого поглибленого вивчення перекладацьких прагматичних адаптивних стратегій існує потреба аналізу перекладу художніх текстів з метою виявлення причин та особливостей застосування прагматично зумовленої трансформації генералізації.

Отже, мета дослідження полягає у виявленні причин та встановленні особливостей застосування прагматично зумовленої трансформації генералізації в англо-українському художньому перекладі.

Серед поширених в англо-українському художньому перекладі прагматично зумовлених трансформацій вагоме місце займає генералізація. Як зазначає С. Максимов, генералізація значення полягає у заміні лексичної одиниці першотвору з вужчим значенням словом чи фразою у тексті перекладу із ширшим значенням [4, с. 117]. Використовувати згадану трансформацію доцільно у тому разі, коли заміна власних назв оригіналу загальними у вторинному тексті сприятиме досягненню рівноцінного комунікативного ефекту першотвору та перекладу. Розглянемо такий приклад: “*Look here,*” *I said (speaking not in English, of course, but in Oompa-Loompish), <...>* [8, с. 23]. – “Послухайте мене, – сказав я (звісно, не нашою, а умпа-лумпівською мовою), <...>” [9, с. 107]. Тут мова, якою спілкуються персонажі тексту оригіналу, – англійська, а герої тексту перекладу користуються українською мовою. Проте, заміна у наведеному нижче прикладі слова оригіналу *English* на слово *український* у перекладі є недоречною, оскільки українізація у тому разі призвела б до спотворення змісту оригіналу, написаного американською письменницею про хлопчика Чарлі. Саме тому перекладач використовує український присвійний займенник *наш*, що повною мірою передає відчуття близькості автора і його персонажів до читача перекладу. Репліка “*Speak English!*” [10, с. 22] у контексті твору “Аліса в Країні Чудес” є вимогою висловлюватися зрозуміліше і доступніше, тому її переклали так: “*Говори по-людському!*” [11, с. 23].

Зрозуміло, що використання трансформацій у перекладі завжди має бути обґрунтованим. Так, у наступному випадку застосування генералізації, подібної до зазначених вище, змінило б значення оригінального повідомлення, адже у тексті йдеться про особливості характеру саме англійців: “*How English are you, Bazil! That is the second time you have made that observation!*” [12, с. 9]. – *Ну, ти достоту англієць, Безіле! Уже вдруге ти зважуєш те саме*” [13, с. 6]. Таким чином, оскільки застосування трансформації генералізації може призвести до певної втрати інформації, використовувати її потрібно обачно і лише у тих випадках, коли вживання у перекладі словникового відповідника лексичної одиниці може призвести до порушення граматичних або стилістичних норм мови перекладу [2, с. 307].

Зазвичай прагматично зумовлену трансформацію узагальнення застосовують у таких випадках.

1) **Переклад географічних назв.** Якщо в оригіналі вказано маловідомий цільовому читачеві топонім, то замість нього перекладач може використати географічні назви, які, на думку останнього, вірогідніше входять до фонових знань читачів-українців. Так, не багатьом читачам українського перекладу англійського твору відомо, ймовірно, на якому боці Темзи розташоване графство Мідлсекс: *It was difficult to say, for the moment, which was us and which was the Middlesex bank of the river <...>* [14, с. 76]. – *Якусь хвилину нам важко було сказати, де кінчаємось ми і де починається лівий берег Темзи <...>* [14, с. 77].

2) **Переклад назв грошових одиниць та інших способів розрахунку.** Вдалий переклад цієї групи лексичних одиниць залежить від знання особливостей валютних операцій у країні на-

писання першотвору, а отже, вимагає лінгвокультурної обізнаності перекладача. Зазначене вище набуває особливої ваги у тому разі, коли лексична одиниця, яка позначає певну суму грошей або спосіб сплати, дає читачеві додаткову інформацію про персонажів літературного твору, що певним чином відображається на сприйнятті тексту реципієнтами. Якщо людина не носить при собі дрібних грошей, то читач, мабуть, здогадається, що вона досить заможна і займає високе соціальне становище у суспільстві: *Have you any pennies?* [15, с. 3] – *Маєш дрібні гроші?* [16, с. 2].

3) Переклад назв популярних у часи написання оригінального твору продуктів харчування та напоїв. Тут тлумач повинен орієнтуватися на знання і досвід вторинного реципієнта та важливість збереження власної назви у перекладі для досягнення рівноцінного ефекту на читачів оригіналу та перекладу. Часто узагальнення використовують для перекладу назв алкогольних напоїв: *At the window seat, she poured what was left in a bottle of Scotch into her glass* [17, с. 10]. – *Підійшовши до стільчика коло вікна, вона вилила в чарку решту віскі* [18, с. 5]. Перекладаючи назви невідомих широкому загалові цільової аудиторії напоїв, перекладач може зазначати лише їх вид: *Gee, delicious vichyssoise ... beef Wellington ... ah, Chateau Margaux fifty-nine ... this soufflé is fantastic* [19, с. 92]. – *Ось смачна страва ... яловичина з Веллінгтона ... о, червоне вино урожаю 59 року ... це суфле – фантастичне* [20, с. 51]. <...> *he kicked up a most fearful row because they charged him five francs for a bottle of Bass* [14, с. 152]. – <...> *зчинив страшенну бучу, коли з нього заправили п'ять франків за пляшку світлого* [14, с. 153].

Іноді варто замість власної назви, яка для вторинного читача може виявитися лише поєднанням звуків, вказати країну-виробника напою, що дасть змогу читачеві зробити висновки про його якість і смаки персонажа твору: *It's very chaste in that respect but I would recommend a nice Meursault for you* [19, с. 47]. – *Я дуже цютивла у цьому розумінні, а тобі порадила б добре французьке вино* [20, с. 26]. Окрім того, у цільовому тексті можна також застосовувати лексичні одиниці, які вказують на головний складник продукту: *If Harris's eyes fill with tears, you can bet it is because Harris has been eating raw onions, or has put too much Worcester over his chop* [14, с. 26]. – *Якщо Гаррісові очі налилися слізьми, це означає, що він їв сиру цибулю або ж занадто щедро намастив котлету гірчицею* [14, с. 27]. Це саме стосується і наступного прикладу, де головним складником десерту є морозиво: *She didn't mean the macaroni or the hot fudge sundae* [19, с. 82]. – *Вона не мала на увазі макаронів чи морозива* [20, с. 46].

4) Переклад назв торговельних марок. Генералізація у таких випадках спричинена відмінністю предметів побуту, реалій, які оточують цільових читачів оригіналу та перекладу. Йдеться, наприклад, про незнайому українцям побутову хімію: *Monkey Brand, if it won't come off any other way* [15, с. 19]. – *Як не віддиратиметься бруд – спеціальним порошком її* [16, с. 12]; марки машин: *Thanks to the mechanical perfection of my Targa 911S and also to my driving creativity* <...> [19, с. 59]. – *Завдяки технічному станові моєї машини та моїй спритності як водія* <...> [20, с. 33]; фірмові годинники: *A man stood on a box and passed around some gold watches, screw case, stem-winders, Elgin movement, very elegant* [21, с. 103]. – *На скрині стояв якийсь чоловік і роздавав усім золоті годинники. Покришка відкривається, як натиснути на голівку, накручуються без ключа, чудовий хід, одне слово, годинники дуже гарні* [22, с. 66]; та інші товари щоденного вжитку: <...> *Mary Jane just wailed something ambiguous, something about her box of Kleenex, and rushed back to her convertible* [17, с. 1]. – <...> *Мері Джейн вигукнула щось незрозуміле, щось про паперові серветки й кинулась назад до машини* [18, с. 1].

5) Переклад назв крамниць, що невідомі українським споживачам товарів легкої промисловості та продуктів харчування: *On the main floor of Lord and Taylor's* [17, с. 3] – *В головній залі універмагу* [18, с. 2]; *Anyway, the guy in Sherry-Lehmann claimed that* <...> [19, с. 20]. – *Продавець фірмової крамниці запевняв, що* <...> [20, с. 11].

6) Переклад одиниць виміру. Різниця способів позначення, наприклад, відстані є свідченням відмінності картин світу англіців та українців, що потрібно враховувати при перекладі одиниць виміру для забезпечення зрозумілості перекладеного тексту вторинному читачеві. Адже останній, почувши кількісні показники і маючи при цьому певний досвід, може приблизно уявити відстань, глибину чи висоту, про яку йдеться у тексті. Так, у наведених нижче прикладах простежуємо модифікацію форми подання даних без зміни їх змісту. Окрім того, при цьому досягається і природність сприйняття тексту перекладу українським читачем. Наприклад, фути часто для зручності вторинного читача перекладач конвертує у метри: *He's about ten feet tall and thin as a wire* [8, с. 50]. – *Він метрів три заввишки і тонюсенький, як дрот* [9, с. 228]; або кілометри: *The Rock-Candy Mine – 10, 000 Feet Deep, it said on one* [8, с. 40]. – *“Шахта з видобування драже “Морські камінчики” – глибина три кілометри” – було написано на одному* [9, с. 185].

Варто також зазначити, що часто для передачі українською мовою таких одиниць виміру, як дюйм (2,5 см), ярд (91 см) та фут (30,5 см) використовують слово “крок”. Проте це характерно лише для тих випадків, коли йдеться про приблизну відстань: *A man sits a few yards away* [21, с. 343]. – *За кілька кроків від неї сидить якийсь чоловік* [22, с. 214]; *Just then I saw another man crawl up about ten feet away* <...> [21, с. 199]. – *Дивлюсь, кроків за десять від мене повзе на гору якийсь чоловік* [22, с. 125] або при перекладі сталих виразів: <...> *he*

wouldn't stir an inch [23, с. 40]. – <...> він не зробив жодного кроку [24, с. 49]. Для вдалого вибору способу перекладу одиниць виміру тлумач повинен брати до уваги мовленнєві традиції носіїв мови перекладу: <...> I've been swimming for my life in two feet of water [14, с. 44]. – <...> там, де я так відчайдушно борюся за своє життя, усюго по коліна води [14, с. 45]. Дослівний переклад у цьому випадку не передав би іронії, що притаманна оригінальному повідомленню.

Також в українській і англійській мовах різняться способи позначення міри спиртного, що ілюструють такі приклади: *Take that bottle of Three-Star along with you – no, sir; not another ounce of booze for the United States consul* [21, с. 242]. – *І заберіть із собою цю пляшку. Так, так, консул Сполучених Штатів не вин'є сьогодні ані краплини* [22, с. 151]; *I'd sell my mother's prayer-book for three fingers of aguardiente* [21, с. 222]. – <...> сьогодні я міг би продати за півчарки агвардіенте молитовник рідної матері [22, с. 139].

Загалом застосування перекладачем прийому узагальнення сприяє тому, щоб реципієнт перекладу не відволікався занадто часто від основного тексту, і внаслідок цього не втрачав інтерес до процесу читання перекладеного літературного твору: *We must play the fox on every foot of the coast to prevent their getting out of the country* [21, с. 21]. – *Ми повинні грати в лиса геть по всьому узбережжі, щоб не дати їм утекти з країни* [22, с. 16]; *A two-inch stub of a blue pencil was the wand <...>* [21, с. 260]. – *Куценький недогризок синього олівця правив Кіо за чарівну паличку <...>* [22, с. 161]; *Five points nearer the wind than the best of them he could sail his sloop* [21, с. 150]. – *І найкращі з них не могли вести вітрильник проти вітру під таким гострим кутом, як він* [22, с. 94].

7) Відтворення в українському перекладі позначення часу англійською мовою. Тут простежують-ся такі тенденції:

а) передача хвилин годинами: *In thirty minutes we were on board the yacht* [21, с. 335]. – *Через півгодини ми були вже на яхті* [22, с. 209];

б) передача днів місяцями: *Ninety days for the trip <...>* [21, с. 265]. – *Тобі доведеться витратити на це три місяці <...>* [22, с. 165];

в) передача місяців роками: *The left lung had been for eighteen months in a semi-osseous or cartilaginous state <...>* [25, с. 8]. – *Ліва легеня хворого вже півтора року як профосла хряцем, а власне, напівскостеніла <...>* [25, с. 9].

г) передача століть тисячоліттями: <...> *the modern fairy prince, bearing an alarm clock with which, more surely than by the sentimental kiss, to awaken the beautiful tropics from their centuries' sleep* [21, с. 11]. – <...> *сучасний казковий принц, що приносить із собою будильник, яким літше ніж сентиментальним поцілунком можна пробудити тропіки від тисячолітнього сну* [22, с. 10].

8) Переклад одиниць лічби. Внаслідок проведеного дослідження було виявлено такі закономірності при перекладі одиниць лічби:

а) десятки у першотворі передають у вторинному тексті сотнями: *Oh, I caught fifteen dozen perch yesterday evening* [14, с. 186]. – *Ви знаєте, я за вчорашній вечір спіймав сто п'ятдесят окунів* [14, с. 187];

б) сотні передають тисячами: *More than eighteen hundred (brothers)* [26, с. 72]. – *Понад тисячу вісімсот* [27, с. 29], що зумовлено традиціями вживання.

9) Передача у перекладі вжитих в оригіналі назв персонажів-продуктів масової культури, наприклад, популярних серіалів, мультиків та героїв художньої літератури. Наприклад, *Godzilla* – персонаж популярного в Америці фільму, *Lone Ranger* – герой американського серіалу в жанрі вестерну, *a Simple Simon* – простакуватий персонаж дитячих римовок: *Who's the kid with a picture of The Lone Ranger stenciled on his windcheater* [8, с. 18] – *А то що за хлопчець у курточці з ковбоєм* [9, с. 85] Ч; *I'd let her break my "Simple Simon" service several times* [19, с. 44]. – *Кілька разів навіть дозволив їй відбити мої легкі аматорські подачі* [20, с. 24]; *No it's Godzilla from upstairs* [19, с. 29]. – *Це Страхопуд. Він живе на поверх вище* [20, с. 16]. Однак ці герої невідомі вторинним читачам, на розгляд яких українські телевізійники пропонують інший матеріал, а діти виростають здебільшого на літературних творах українських митців та народних казках. Вважаємо за потрібне розглянути ще один приклад: *Her glasses were on a little Donald Duck night table, folded neatly and laid stems down* [17, с. 11]. – *На нічному столику, розмальованому каченятами, лежали скельцями догори окуляри з рівенько складеними дужками* [18, с. 6]. Як відомо, *Donald Duck* є персонажем мультіплікаційного фільму, популярного не лише серед англомовних дітей, а й українських, тому при перекладі власну назву в цьому випадку можна було б транскодувати.

10) У зв'язку з відмінностями у системах освіти України, Англії та Америки на особливу увагу перекладача заслуговують усі лексичні одиниці, що пов'язані з темою освіти, наприклад: *B-school* – це коледж або факультет, який готує спеціалістів з управління бізнесом. У час, коли був здійснений переклад твору "Оліверова історія", схожих інституцій в Україні не було, що, мабуть, і спонукало перекладача вдатися до генералізації: *I went to B-School in the States* [19, с. 163]. – *Я вчився в університеті у Штатах* [20, с. 92]. У наведеному нижче прикладі йдеться про бібліотеку, яку було названо на честь її засновника Чарлза Едварда Муді у Лондоні в 1842 році, та оскільки ця краєзнавча інформація може бути невідомою ймовірному українському читачеві, перекладач цілком виправдано, на нашу думку, вдається до узагаль-

нення: *I believe that Memory is responsible for nearly all the three-volume novels that Mudie sends us* [28, с. 26]. – *Мені здається, що саме пам'ять завинила в появі майже всіх тих тритомних романів, які нам надсилають з бібліотеки* [29, с. 28].

11) Узагальнення можуть використовувати також при перекладі імен: <...> *where Hermann the Wizard couldn't have conjured out a rabbit or an omelette* [21, с. 111]. – <...> *де ніякий чаклун не вишпетав би й кролика або яєшні* [22, с. 71]. Для здійснення адекватного перекладу імен треба бути обізнаним з історією та фольклором як носіїв мови, якою написаний першотвір, так і носіїв мови перекладу. Розглянемо приклад з твору О'Генрі "Королі і капуста": *I wondered if he was going to forget his Kathleen Mavourneen* [21, с. 322]. – *А я гадав, невже він забуде свою мілу?* [22, с. 201]. Перш ніж зупинитися на такому варіанті перекладу, який би викликав аналогічні почуття у первинного та вторинного реципієнтів, тлумач повинен був проаналізувати та зіставити інформацію про те, що Kathleen Mavourneen – пісня, популярна під час громадянської війни в Америці про розлуку двох закоханих, при цьому лексична одиниця *mavourneen* має значення "моя мила", "моя люба". А українському читачеві добре відома пісня Ю. Візбора "Милая моя", в якій також ідеться про розлуку з коханою.

Важливість енциклопедичних знань, а саме, знань міфології перекладачем ілюструє наведений нижче приклад: *At the head of the insurgent party appeared that Hector and learned Theban of the southern republics, Don Sabas Placido* [21, с. 160]. – *Цього разу на чолі повстанців став воїн і вчений цієї південної республіки – дон Сабан Плаcido* [22, с. 100]. Зрозуміло, що в першотворі йдеться не про хороброго троянського воїна і вченого-винахідника, а про людину, яка наділена рисами і першого, і другого. Окрім того, лише незначна частина цільової аудиторії може впізнати у згаданих власних назвах міфологічного і легендарного героїв, що і змусило перекладача здійснити трансформацію.

Вважаємо за доцільне проаналізувати й такі приклади: *Yes, the man was a ringer for the pictures of the fat Weary Willie in the funny papers* [21, с. 199]. – *Він був дуже схожий на кафікатуру з гумористичного журналу* [22, с. 125]; <...> *two Weary Willies disgracin' one of the benches* [21, с. 206]. – <...> *двоє босяків безчестять своїм виглядом садову лавку* [22, с. 129]. Вдалий переклад вихідних повідомлень був би неможливим, якби не знання перекладача про реального американського циркового артиста, який працював під псевдонімом *Weary Willie*. Йдеться про те, що клоун був худим, і тому в першому з наведених прикладів тлумач використав слово "кафікатура". До того ж образом артиста був босяк з бородою, а герої літературного твору були неголені тривалий час, бо довго нелегально пливли на кораблі. Все це і спричинило використання генералізації в перекладі.

Вартими розгляду є й інші випадки вживання прагматично зумовленої трансформації генералізації. Останню застосовують також:

а) при перекладі назв посад. Так, в оригіналі наведеного нижче прикладу йдеться про посадовців, які мали широкі повноваження, і тому для передачі комунікативної інтенції мовця узагальненням цілком достатньо: *You shall marry the Governor General of India or the Lord-Lieutenant of Ireland or somebody who wants a deputy-queen* [15, с. 91]. – *Жінко – невже вам не втямки, що я зробив з вас дружину для короля?* [16, с. 51]

б) для позначення розміру одягу, адже в Україні та за кордоном у цьому аспекті наявні значні відмінності: *Harris is what you would call a well-made man of about number one size* [14, с. 84]. – *А Гаффіс, треба вам сказати, хлопець високий, міцної комплекції* [14, с. 85]. Прагматична адаптація тексту перекладу через використання трансформації генералізації дає змогу читачеві перекладу в зазначеному вище прикладі уявити персонажа, що змальований автором художнього твору опосередковано, а саме, через позначення розміру одягу, який він носить.

в) для перекладу назв театрів. У наступному випадку сама лише назва театру для українського читача містить менше інформації, ніж жанр, у якому працюють його артисти: *Well, we might trot round to the Empire at ten* [28, с. 22]. – *Ну тоді трупцем доберемось до ваф'ете о десятиї?* [29, с. 24]

г) для перекладу назв громадських асоціацій: <...> *and I want to tell it at the next meeting of the Barney O'Flynn Association, if you don't mind* [21, с. 65]. – *І я розкажу про цей випадок на найближчому ж медичному конгресі, якщо дозволите* [22, с. 43]; установ: *A few structures raised their heads above the red-tiled roofs of the one-story houses – the bell tower of the Cataloza* <...> [21, с. 25]. – *Над червоними черепичними дахами одноповерхових будинків гордо височило кілька будівель – каланча міської в'язниці* <...> [22, с. 18-19]; закладів: *Ten dollars to a dinner at the Saint Charles that rouge wins* [21, с. 318]. – *Ставлю десять доларів на смачний обід, що виграє червоне* [22, с. 198]; будівель: *The president desired Senator White come to the Casa Morena for an informal interview* [21, с. 270-271]. – *Президент хотів би, щоб сен'юор Вайт відвідав палац для приватної розмови* [22, с. 168]. На підставі цих прикладів робимо висновок, що перекладаючи назви асоціацій, конгресів, спілок, товариств тощо, іноді достатньо зазначити галузь науки, яку досліджують вчені чи громадські діячі, зазначити сферу їхньої діяльності. Це дасть змогу реципієнтам тексту ліпше змалювати в уяві події, місце перебування, рівень життя героїв літературного твору, ніж використання самого лише транскодування.

г) при перекладі назв дитячих ігор, які популярні серед носіїв мови оригіналу, але невідомі цільовій аудиторії: *You've got a fine sporting game mixed up in your head with 'All Around the Rose-bush'* [21, с. 20]. – *Ви чудесну спортивну гру плутаєте з якимось танком* [22, с. 15].

Серед інших причин застосування у перекладі прагматично зумовленої трансформації генералізації варто зазначити і політичну коректність, що ілюструють наведені нижче приклади: *In this matter, I act as a partisan of the lady concerned* [25, с. 134]. – *У цій справі я діяв як прихильник потерпілої особи* [25, с. 135]. Нині особливої уваги перекладачів вимагають і висловлювання, у яких спершу зазначається особа чоловічої статі, а потім жіночої: <...> *no man or woman ever once in all his life inquired the way to such and such a place, of Scrooge* [26, с. 9]. – <...> *і жодного разу в жимті ні єдина жива душа не попросила його вказати дорогу* [27, с. 2]. За часів здійснення перекладу твору “Оліверова історія” була цензура щодо тематики перекладів творів художньої літератури та їх лексичного наповнення. Тому в перекладі тлумач намагався уникати лайливих слів, що свідчить про вплив суспільних явищ на результат перекладу: *Inwardly enraged, I wanted to say, “Fuck”* [19, с. 21]. – *Розлючений у душі, я мало не вибухнув брутальною лайкою* [20, с. 12].

Загалом успіх перекладача нерідко залежить від того, чи читається художній твір “на одному диханні”. Тому генералізація приходить на допомогу тлумачам, однією з цілей яких у художньому перекладі є уникнення перевантаження основного тексту надмірною кількістю деталей, пояснень, доповнень, описів, приміток до тих лексичних одиниць, які є зовсім неважливими для вираження основної комунікативної інтенції мовця: *Anyway, the guy in Sherry-Lebmann claimed that Chateau Lynch-Bages, though a mere fifth growth, was very underrated and among the best Bordeaux* [19, с. 20]. – *Продавець фірмової крамниці запевняв, що вино, хоча йому лише п’ять років, належить до найкращих атунків “Бордо”* [20, с. 11]. Проте основною причиною застосування трансформації генералізації можна назвати відсутність близького відповідника у цільовій мові: *We’ll go upstairs and have ... a cup of Ovaltine* [19, с. 84]. – *Ходімо нагору й випиймо... чогось неміцного* [20, с. 47].

Наведені вище приклади та їх аналіз ще раз засвідчують, що переклад художньої літератури потрібно здійснювати з урахуванням знань потенційного читача перекладу. Можливі перешкоди для адекватного розуміння середньостатистичним отримувачем цільового тексту перекладач може долати за допомогою узагальнення. Основною причиною застосування згаданої трансформації є відмінність реалій, що оточують первинного та вторинного реципієнтів.

Перспективою подальшого дослідження може бути з’ясування причин та особливостей застосування прагматично зумовлених трансформацій додавання і вилучення слів у цільовому тексті.

Література

1. Демецька В. В. Адаптація як поняття перекладознавства й культурології / В. В. Демецька // Вісник СумДУ.– 2007. — № 1. — Т. 2. — С. 96–102. — (Серія “Філологічні науки”).
2. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми / В. І. Карабан. — Вінниця: НОВА КНИГА, 2004. — 576 с.
3. Природа перекладацьких деформацій / В. І. Карабан, М. Ребенко // Вісник Київського нац. ун-ту. — 2007. — № 41. — С. 27–31. — (Серія “Іноземна філологія”).
4. Максимов С. Є. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови). Теорія та практика перекладацького аналізу тексту для студентів факультету перекладачів / С. Є. Максимов. — К.: Ленвіт, 2010. — 175 с.
5. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика / Я. И. Рецкер. — Москва: Р. Валент, 2009. — 240 с.
6. Рудницька Н. М. Чинники прагматичної адаптації перекладу середньоанглійського твору сучасною українською мовою / Н. М. Рудницька // Вісник Житомирського держ. ун-ту. — Вип. 44. — 2009. — С. 214–217. — (Серія “Філологічні науки”).
7. Семенов А. Л. Основные положения общей теории перевода / А. Л. Семенов. — Москва: Изд.-во Российского ун-та дружбы народов, 2005. — 99 с.
8. Dahl R. Charlie and the Chocolate Factory. — Режим доступу : http://www.fictionbook.ru/author/dahl_roald/charlie_1_charlie_and_the_chocolate_factory.
9. Дал Р. Чарлі і шоколадна фабрика / Р. Дал. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2006. — 240 с.
10. Carroll L. Alice’s Adventures in Wonderland. — Режим доступу : <http://www.sabian.org/alicech5.htm>.
11. Керролл Л. Аліса в Країні Чудес. — Режим доступу : http://ae-lib.org.ua/texts/carroll_alices_adventures_in_wonderland_ua.htm#05
12. Wilde O. The Portrait of Dorian Grey. — Режим доступу: <http://www.feedbooks.com>
13. Вайлд О. Портрет Доріана Грея. — Режим доступу: ukrlib.com/DorianGrey.html.
14. Джером К. Джером. Троє в одному човні (як не рахувати собаки) = Three Men in a Boat (to Say Nothing of the Dog): Вибрані розділи. — Харків: Фоліо, 2009. — 219 с.
15. Shaw G. B. Pygmalion. — Режим доступу : <http://books.google.com.ua/books?id>.
16. Шоу Дж. Б. Пігмаліон. — Режим доступу : http://ae-lib.org.ua/texts/shaw_pygmalion_ua.htm.
17. Salinger J. D. Uncle Wiggly in Connecticut. — Режим доступу: <http://ae-lib.org.ua/salinger/Texts/N2-UncleWiggly-en.htm>
18. Селінджер Дж. Д. Тупташка-невдашка. — Режим доступу: <http://ae-lib.org.ua/salinger/Texts/N2-UncleWiggly-ua.htm>
19. Segal E. Oliver’s Story. — London; Toronto; Sydney; New York: Granada Publishing in Hart-Davis, MacGibbon Ltd, 1977. — 202 p.
20. Ciren E. Оліверова історія / E. Ciren // Всесвіт. — 1998. — № 5-6. — С. 3–102.
21. Henry O. Cabbages and Kings. — Санкт-Петербург: КАРО, 2008. — 352 с.
22. Генрі О. Королі і капуста / О. Генрі. — Харків : Фоліо, 2008. — 315 с.
23. Austen J. Northanger Abbey. — London : SPOTTISWOODE, New-Street-Square, 1833. — 440 p.
24. Остен Дж. Нортенгерське абатство / Дж. Остен. — Харків : Фоліо, 2009. — 255 с.
25. По Е. А. Викрадений лист = The Purloined Letter / Е. А. По. — Харків: Фоліо, 2008. — 191 с.
26. Dickens Ch. A Christmas Carol in Prose, Being a Ghost Story of Christmas. — К.: Знання; М.: Рыбари, 2010. — 143 с.
27. Дікенз Ч. Різдвяна пісня в прозі. — Режим доступу : http://ae-lib.org.ua/texts/dickens_a_christmas_carol_in_prose_ua.htm
28. Wilde O. The Importance of Being Earnest. — Режим доступу: <http://books.google.com.ua>
29. Вайлд О. Як важливо бути поважним. — Режим доступу: <http://www.scribd.com/doc>.

The article deals with the pragmatic aspect of translation illustrated by the examples of Ukrainian translation of English and American literature. The most widespread reasons of pragmatically motivated generalization are identified. The peculiarities of generalization in English-Ukrainian fiction translation are analyzed.

Key words: *transformation, generalization, communicative effect, background knowledge, recipient, communicative intention.*